

УДК316.4.063.34

Савіна Н. Б., д.е.н., професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків, Подлевський А. А., старший викладач кафедри фінансів і економіки природокористування
(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

Стаття присвячена державному регулюванню виробничої кооперації в контексті формування комплексної методики оцінки ефективності. Було визначено необхідність використовувати інтегральний коефіцієнт спеціалізації в комплексі із методикою Уівера та коефіцієнтом ентропії, що дозволило точніше визначити профільну регіонально-галузеву спеціалізацію для більш комплексного та ефективного державного регулювання виробничої кооперації.

Ключові слова: державне регулювання, виробнича кооперація, спеціалізація, ефективність, інтегральний коефіцієнт спеціалізації, коефіцієнт Уівера.

В Україні склалася специфічна ситуація у економічно-соціальному та політичному вимірах, яка потребує лише власного рецепту їх вирішення. Жоден успішний світовий досвід не дасть позитивного результату без врахування національних особливостей.

Україна має значний потенціал виробничої кооперації (надалі ВК) як однієї з платформ соціально-економічного розвитку країни на принципово нових, насамперед, інноваційних засадах для прискореного формування конкурентних переваг у глобальному середовищі. Разом з тим, важливо, щоб держава була не пасивним спостерігачем, а активним учасником цього процесу. Для успішної реалізації такого завдання необхідна певна система методів оцінки та аналізу ефективності ВК, умов її формування, розвитку та державного регулювання.

Проблематику державного регулювання підприємницької діяльності та її впливу на розвиток національного господарства досліджувало чимало вчених та практиків, а саме [1-7]: Головій В., Дідківська Л., Євтушевський В., Крючкова І., Попельнюхов Р., Савіна Н., Степаненко С., Чечель О. та інші. У той же час спостерігається нестача наукових напрацювань в сфері досліджень методики оцінки ефек-

тивності державного регулювання виробничої кооперації.

Саме тому, **метою даної статті** є дослідження особливостей формування та реалізації методики оцінки ефективності державного регулювання виробничої кооперації (надалі ДРВК).

Методика ДРВК має відображати наступні принципи:

- принцип науковості, який передбачає використання сучасних методів економічних досліджень;
- принцип комплексності аналітичного дослідження, який передбачає облік причинно-наслідкових залежностей процесів розвитку різних форм ВК;
- принцип системного підходу, який орієнтує дослідження на розгляд ДРВК як елемента загальноекономічного регулювання;
- принцип об'єктивності, який припускає можливість практичного використання результатів оцінки;
- принцип регулярності, який передбачає здійснення постійного моніторингу розвитку різних форм ВК з метою своєчасного та ефективного регулювання державою для підвищення їх ефективності;
- принцип оперативності, який передбачає можливість корегування методичного забезпечення державного регулювання ВК залежно від поставлених цілей та зміни зовнішнього та внутрішнього середовищ [8, С. 710].

Вважаємо за доцільне розглядати ефективність ДРВК за двома підходами: по-перше, слід окремо оцінювати розвиток ВК як об'єкта державного регулювання на регіональному та галузевому рівнях; по-друге, необхідно окремо розглядати ефективність державного регулювання на макrorівні через систему відповідних індикаторів. Кожен з цих підходів потребує власного інструментарію, системи індикаторів та методів дослідження.

Якщо у першому випадку серед показників оцінки переважатимуть кількісні або формалізовані індикатори, то для другого, на нашу думку, у сучасних умовах розвитку моніторингу державних процесів варто віддати перевагу, насамперед, якісним (неформалізованим) індикаторам, що спираються на експертні оцінки дослідження зазначених процесів (маються на увазі дані міжнародних рейтингів, які складаються авторитетними інституціями для більшості країн світу). Такий підхід обумовлений несформованістю достатньої статистичної бази для аналізу та моніторингу показників функціонування ВК, оцінки розвитку необхідного їй інституційного забезпечення (насамперед, інфраструктурного).

Ефективність ДРВК має передбачати набір індикаторів, основ-

ними з яких можуть бути:

- рівень державної підтримки ВК;
- ступінь виконання державою регулюючих заходів, спрямованих на формування інституційних і законодавчих умов для масштабного розвитку ВК, особливо у сфері освоєння прогресивних технологій та створення виробництв наукомісткої продукції;
- кількість програм стимулювання розвитку системи самоорганізації учасників ВК;
- надання пільг суб'єктам ВК, які з іноземною участю імпортують технологію більш високої якості.

Водночас результативність успішного ДРВК може оцінюватися абсолютними та відносними показниками. Серед абсолютних показників слід виділити:

- збільшення валового регіонального продукту (загального ВВП);
- збільшення експорту високотехнологічної продукції;
- збільшення кількості і якості МП і СП та їх частки у ВВП;
- збільшення кількості різних форм організації ВК;
- ступінь розвитку інноваційної інфраструктури тощо.

Відносні показники результативності ДРВК пропонується визначати за такими коефіцієнтами:

- коефіцієнт локалізації: за кількістю малих підприємств, за кількістю діючих підприємств, за кількістю активних підприємств, за вартістю основних фондів, за обсягами експорту продукції, за інвестиціями в основний капітал, за кількістю зайнятого населення, за фінансовим результатом тощо;
- коефіцієнт спеціалізації;
- коефіцієнт виробництва продукції на душу населення;
- коефіцієнт ентропії;
- коефіцієнт диверсифікації;
- коефіцієнт спеціалізації за методом Уївера;
- коефіцієнт подібності;
- інтегральні коефіцієнти спеціалізації тощо.

Важливе місце в системі державного регулювання займають питання виявлення галузей сформованої спеціалізації регіону та обґрунтування напрямку його ефективної спеціалізації, адже це дозволить виділити основні пріоритетні напрями для розвитку ВК у цій сфері. Для визначення галузей спеціалізації регіону повинна бути використана система теоретично обґрунтованих показників, тісно взаємопов'язаних з іншими показниками територіального поділу праці. Оскільки в основі ринкової спеціалізації регіону лежить тери-

торіальний поділ суспільної праці, то й визначення спеціалізованих галузей повинне бути засноване на виявленні участі регіону в суспільному поділі праці.

Виділяють різноманітні підходи до оцінки рівня ВК. Здебільшого серед методик виділяють розрахунок коефіцієнтів локалізації та спеціалізації. Коефіцієнт локалізації (КЛ) розраховується на основі зіставлення галузевої структури господарства регіону з аналогічною структурою господарства країни в цілому. Коефіцієнт локалізації являє собою відношення питомої ваги (частки) даної галузі в господарстві регіону до питомої ваги цієї галузі в господарстві країни та показує ступінь сконцентрованості галузі в даному регіоні. Якщо коефіцієнт більше одиниці, то передбачається вважати дану галузь галуззю спеціалізації [8, С. 705].

Коефіцієнт спеціалізації (Кс) – це відношення питомої ваги галузі регіону в обсязі випуску продукції галузі країни до питомої ваги господарства регіону в господарстві країни. Коефіцієнт спеціалізації має той же зміст, що і коефіцієнт локалізації, але розраховується іншим способом – визначається як відношення питомої ваги галузі регіону в обсязі випуску продукції галузі країни до питомої ваги господарства регіону в господарстві країни.

Коефіцієнт виробництва продукції на душу населення (Кд) розраховується як відношення питомої ваги даної галузі регіону у відповідній галузі господарства країни до питомої ваги населення регіону в населенні країни. Якщо коефіцієнт більше одиниці, тобто виробництво на душу населення продукції даної галузі в регіоні більше, ніж по країні, то галузь вважається галуззю спеціалізації.

Коли розрахункові галузеві коефіцієнти локалізації, рівня розвитку та душевого виробництва більше одиниці і продукція даних галузей в значному обсязі вивозиться в інші регіони, то дані галузі виступають як галузі ринкової спеціалізації регіону.

Крім того, виділяють ще коефіцієнт міжрайонної товарності (Кмт), який розраховується як відношення обсягу продукції галузі регіону, що вивозиться до обсягу її виробництва в регіоні. Якщо коефіцієнт більше 0,5, тобто з регіону вивозиться більше половини виробленої продукції даної галузі, то галузь вважається галуззю. Цей показник міг би бути ефективним індикатором для оцінки ефективності міжрегіональної ВК, однак потребує відповідної статистичної бази, яка відсутня в Україні.

Коефіцієнт рівня розвитку галузі в регіоні (Кр) розраховується як відношення обсягу виробленої продукції галузі в регіоні до обсягу її споживання в даному регіоні. Якщо коефіцієнт більше одиниці, тобто в даному регіоні виробляється продукції більше, ніж необхідно

для місцевого споживання, то галузь вважається галуззю спеціалізації.

Коефіцієнт ентропії (K_e) порівнює наявну структуру економіки з однопропорційним розподілом, більш високе значення коефіцієнта свідчить про вищий рівень диверсифікації, більш низьке значення свідчить про спеціалізацію економіки [9, С. 15].

Формула коефіцієнта ентропії має наступний вигляд:

$$K_e = \sum_{i=1}^m S_i \times \ln\left(\frac{1}{S_i}\right) = -\sum_{i=1}^m S_i \times \ln(S_i), \quad (1)$$

де M – кількість секторів в економіці,

S_i – частка i -го сектору в економіці.

Максимальне значення коефіцієнта досягається при рівномірному розподілі, коли частки всіх секторів рівні, мінімальне значення коефіцієнта ентропії, що дорівнює нулю, досягається в разі максимальної спеціалізації, коли вся діяльність зосереджена в одному секторі, що свідчить про спеціалізацію економіки.

Метод Уївера (або індекс комбінування, розроблений американським вченим Уївером) визначається як найменша сума квадратів відхилень (Δ_i^2) дійсних часток галузей (d_i) та їх теоретичних розподілів ($\hat{d}_i$) [10, С. 122]:

$$I = \min\left|\sum \Delta d_i\right|. \quad (2)$$

Теоретичні розподіли конструюють за гіпотетичною кількістю галузей спеціалізації за такою схемою:

Таблиця 1

Методика розрахунку індексу комбінування

Номер варіанту (розподілу)	Кількість галузей спеціалізації	Теоретична частка галузі ($\hat{d}_i$)
I	1	100,0%
II	2	50,0%
III	3	33,3%
IV	4	25,0%
V	5	20,0%
VI	...	...

За допомогою індексу комбінування виявляють головну частину дійсного розподілу часток галузі. При цьому попередньо галузі ранжують і впорядковують за їх частками (d_i) від більших значень до менших. Надалі всі теоретичні варіанти порівнюють із дійсним роз-

поділом.

Розрахунок коефіцієнта спеціалізації за методом Уївера дозволяє отримати галузевий профіль спеціалізації регіону з акцентом на можливості розвитку ВК на мезорівні. Адже в основі методики – питоми ваги найбільш значущих галузей у валовому регіональному продукті (надалі ВРП), що свідчить про наявність значних ресурсів для їх подальшого розвитку.

Аналізуючи різні методи, нами з метою стимулювання розвитку державою найбільш відповідних форм ВК для розрахунку інтегрального коефіцієнта галузевої спеціалізації Кінт було обрано 4 коефіцієнти, а саме:

- коефіцієнт локалізації за зайнятим населенням $K_{Лзн}$;
- коефіцієнт локалізації за активними підприємствами $K_{Лап}$;
- коефіцієнт локалізації за випуском продукції $K_{Лв}$;
- коефіцієнт виробництва продукції на душу населення $K_{в}$.

Вважаємо, що саме ці 4 коефіцієнти найбільш повно репрезентуватимуть галузевий профіль регіонів, що дозволить більше ефективно здійснювати ДРВК.

Розрахунок інтегрального показника галузевої спеціалізації Кінт доцільно здійснювати за формулою середньої геометричної:

$$K_{инт} = \sqrt[4]{K_{Лзн} \times K_{Лап} \times K_{Лв} \times K_{в}} . \quad (3)$$

Як і для стандартного показника спеціалізації, для інтегрального коефіцієнта спеціалізації діятимуть ті ж рекомендовані межі: значення коефіцієнта $K_{инт} < 1$ свідчить про недостатню спеціалізацію регіону в певній секції економічної діяльності, а $K_{инт} > 1$ вказуватиме на спеціалізацію регіону в певній економічній сфері.

Результати розрахунку інтегрального показника галузевої спеціалізації Кінт наведено у табл. 2. Пропонований нами інтегральний коефіцієнт спеціалізації дозволив виявити галузі регіону, які можуть стати пріоритетними точками зростання економіки та бути лідерами у міжрегіональному, національному та міжнародному рівнях територіального поділу праці, що дозволить ефективніше здійснювати ДРВК.

Зважаючи на значну кількість секцій за КВЕД-2010, нами обрано для наочної ілюстрації територіального розподілу перші п'ять секцій А-Е (які в сукупності складають сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство і промисловість), як найбільш значущі сфери економічної діяльності в Україні. Так, на рисунку 1 видно чітку тенденцію спеціалізації регіонів України за секцією А.

Таблиця 2

Інтегральний коефіцієнт галузевої спеціалізації Кінт у 2014 році

Регіон	Секції КВЕД 2010																		
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	Q	ST
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Вінницька	2,02	0,34	0,86	1,18	0,68	0,55	0,61	0,66	0,79	0,51	0,38	0,76	0,35	0,50	1,37	1,17	1,08	0,63	0,79
Волинська	1,26	0,11	0,74	0,41	0,59	0,69	0,88	0,83	0,83	0,31	0,52	0,84	0,54	0,53	1,22	1,36	0,94	0,74	0,90
Дніпропетровська	0,65	2,27	1,49	0,90	1,96	0,74	1,01	0,89	0,83	0,69	0,90	0,92	0,78	1,20	0,72	0,86	0,91	0,60	0,86
Донецька	0,55	1,63	1,22	1,27	0,81	0,93	0,80	1,14	0,61	0,39	0,63	0,84	0,49	0,83	0,63	0,69	0,85	0,69	0,71
Житомирська	1,21	1,65	0,88	0,62	0,97	0,54	0,64	0,71	0,69	0,50	0,39	0,74	0,34	0,58	1,70	1,30	1,04	1,02	1,04
Закарпатська	1,02	0,14	0,78	0,41	0,59	0,75	0,74	0,82	1,51	0,30	0,38	0,81	0,30	0,37	1,10	1,28	1,22	0,83	1,50
Запорізька	0,99	0,43	1,52	1,88	0,97	0,59	0,80	0,62	1,01	0,46	0,56	0,83	0,63	0,74	0,91	0,86	1,04	0,64	0,85
Івано-Франківська	0,98	1,24	0,70	1,79	0,75	1,70	0,76	0,65	1,18	0,32	0,48	0,67	0,57	0,62	0,99	1,10	1,05	0,82	1,02
Київська	0,93	0,16	1,22	1,14	1,07	1,20	1,14	1,34	1,08	0,56	0,50	1,27	0,89	1,22	1,23	0,83	0,98	0,75	0,92
Кіровоградська	2,19	0,75	0,87	0,66	0,93	0,47	0,66	0,97	0,53	0,35	0,29	0,73	0,30	0,48	1,26	1,11	0,97	0,91	0,77
Луганська	0,72	1,54	0,87	1,17	1,24	0,55	0,57	0,80	0,56	0,34	0,50	0,70	0,39	0,37	0,84	0,87	0,92	0,59	0,72
Львівська	0,72	0,55	0,81	0,82	0,78	1,06	0,92	0,97	1,60	1,08	0,66	1,00	0,68	1,01	1,11	1,20	1,24	1,04	1,01
Миколаївська	1,71	0,16	0,84	1,68	1,05	0,63	0,79	1,06	0,95	0,38	0,36	0,76	0,56	0,69	1,20	1,05	0,89	0,79	0,98
Одеська	1,02	0,00	0,66	0,81	1,07	1,24	0,88	2,04	1,59	0,88	0,68	1,29	0,89	1,09	1,05	1,04	1,10	0,82	1,20
Полтавська	1,48	2,45	1,20	0,74	0,75	0,83	0,61	0,92	0,78	0,35	0,44	0,78	0,44	0,66	1,01	0,91	0,93	0,69	0,84
Рівненська	1,08	0,58	0,69	1,74	0,69	0,78	0,91	0,78	0,88	0,35	0,39	0,74	0,32	0,43	1,08	1,23	1,01	0,90	1,06
Сумська	1,52	0,63	0,85	0,63	0,76	0,59	0,74	0,72	0,53	0,37	0,43	0,79	0,37	0,62	1,28	1,14	0,98	0,81	1,09
Тернопільська	1,67	0,24	0,67	0,55	0,68	0,61	0,59	0,73	0,80	0,41	0,41	0,72	0,27	0,58	1,19	1,41	1,02	0,92	1,04
Харківська	0,84	0,66	1,16	1,00	1,12	0,90	0,90	0,89	0,95	1,11	0,85	1,38	1,18	1,00	0,91	1,12	0,98	0,87	0,96
Херсонська	2,00	0,00	0,60	0,89	1,33	0,47	0,71	0,70	1,01	0,37	0,41	0,82	0,40	0,60	1,19	1,19	1,00	1,05	0,97
Хмельницька	1,69	0,22	0,80	1,07	0,67	0,62	0,67	0,63	0,68	0,30	0,40	0,78	0,30	0,60	1,30	1,30	1,00	0,68	0,83
Черкаська	1,81	0,14	1,14	0,81	0,85	0,65	0,65	0,77	0,61	0,38	0,48	0,74	0,44	0,68	1,06	1,03	0,96	0,79	0,84
Чернівецька	1,29	0,00	0,41	0,63	0,72	0,94	0,64	0,65	1,12	0,44	0,41	0,88	0,35	0,64	1,24	1,30	1,18	1,09	1,53
Чернігівська	1,64	0,66	0,75	0,92	0,97	0,55	0,71	0,66	0,70	0,45	0,47	0,81	0,41	0,58	1,60	1,13	1,00	0,94	0,88
м. Київ	0,00	0,00	0,93	0,69	0,72	1,93	2,09	1,33	1,71	4,07	4,14	1,79	3,93	2,26	0,66	0,81	1,13	1,99	1,24

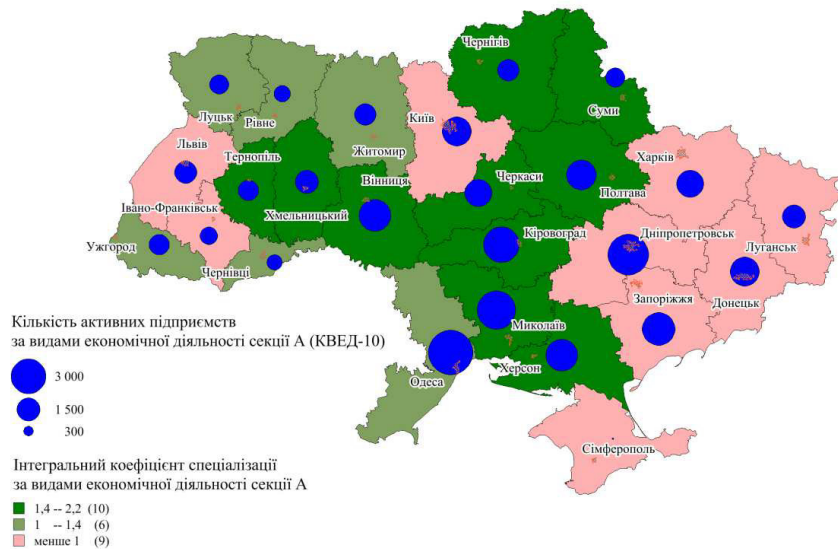

Рис. 1. Кількість активних підприємств та спеціалізація регіонів України за секцією А (за КВЕД-10) у 2014 р.

З трьох виділених груп найбільші значення інтегрального коефіцієнта мають переважно центральні регіони та деякі області заходу (Тернопільська і Хмельницька), півдня (Херсонська та Миколаївська) та півночі (Чернігівська і Сумська) України. Разом з тим, лише Вінницькій, Кіровоградській та Миколаївській областям одночасно властиві високі показники інтегрального коефіцієнта спеціалізації (вище 1,4) та активних підприємств у секції А за КВЕД-2010 (більше 2000 од.).

Значна кількість активних підприємств спостерігається і у Одеській, Дніпропетровській, Запорізькій та Київській областях, однак значення інтегрального коефіцієнта спеціалізації у них менше 1,0 (за винятком Одеської області). Недостатній рівень спеціалізації за секцією А у східних, а також у Київській, Львівській та Івано-Франківській областях. У решті регіонів України інтегральний коефіцієнт спеціалізації за секцією А коливається від 1,0 до 1,4, але лише у Одеській області кількість активних підприємств є досить значною (більше 3000 од.). Такі результати дозволяють чіткіше окреслювати галузеву складову ВК у регіонах та ефективніше здійснювати державне регулювання.

Основні тенденції в галузях промисловості (секції В-Е) відображені на рисунку 2. Чітко прослідковуються тенденції до спеціалізації за промисловістю (узагальнені дані по секціям В, С, D, E) більшості східних областей України (за винятком Луганської), а також Київської, Полтавської та Сумської, що свідчить про кращі передумови для

створення промислово-виробничих кластерів локального та регіонального рівнів. Серед цих регіонів найбільшу кількість активних підприємств має Харківська, Донецька, Дніпропетровська та Київська області. За спеціалізацією у добувній промисловості (секція В) можемо виділити Житомирську, Полтавську, Дніпропетровську, Донецьку та Луганську області.

За секцією D лідируючими у спеціалізації можемо назвати Рівненську, Хмельницьку, Чернівецьку, Вінницьку, Київську, Миколаївську, Харківську, Луганську, Донецьку, Запорізьку, а за секцією E – Київську, Одеську, Миколаївську, Херсонську, Кіровоградську, Дніпропетровську, Харківську, Луганську. Стосовно переробної промисловості, то за розрахованим інтегральним коефіцієнтом можна виділити такі регіони як Запорізьку, Дніпропетровську, Донецьку, Київську, Полтавську, Харківську та Черкаську області.

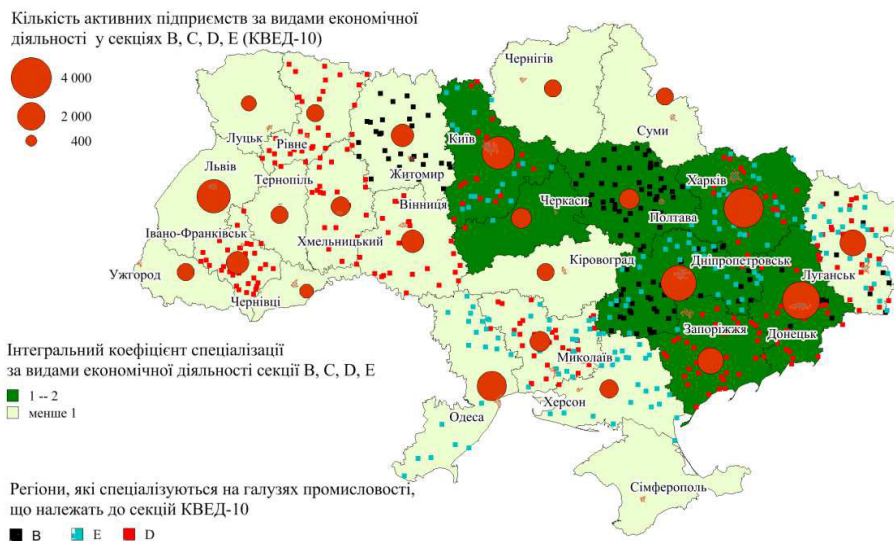

Рис. 2. Кількість активних підприємств та спеціалізація регіонів України за секцією В, D, С, E (за КВЕД-10) у 2014 р.

Таким чином, найбільше можливостей для формування вертикально інтегрованих форм ВК у промисловості мають Київська, Дніпропетровська, Харківська, Донецька, Полтавська, Луганська, Кіровоградська області, яким притаманні перевищення за 1,0 інтегральних коефіцієнтів спеціалізації з декількох секцій промисловості.

Авторами було також проведено дослідження спеціалізації регіонів за методикою Уївера (зважаючи на значний обсяг результатів вважаємо недоцільним наводити у даній статті результуючі показники), результати якої у порівнянні з попередньою методикою наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Порівняння результатів спеціалізації регіонів України за видами економічної діяльності за двома методиками у 2014 р.

№	Регіон	За інтегрованим коефіцієнтом спеціалізації		За методом Уівера		За двома методиками	
		Секції за КВЕД 2010	Кількість	Секції за КВЕД 2010	Кількість	Секції за КВЕД 2010	Кількість
1	Вінницька	A D O P Q	5	A C G D O	5	A C D G O P Q	7
2	Волинська	A O P	3	C A G H L O P	7	A C G H L O P	7
3	Дніпропетровська	B C E G N	5	C B G	3	B C E G N	5
4	Донецька	B C D H	4	C H G B D A F	7	A B C D F G H	7
5	Житомирська	A B O P Q R S T	7	C A G O B P L	7	A B C G L O P Q R S T	10
6	Закарпатська	A I O P Q S T	6	C G A H P O L	7	A C G H I L O P Q S T	10
7	Запорізька	C D I Q	4	C D A G	4	A C D I G Q	6
8	Івано-Франківська	B D F I P Q S T	7	C F A G D B H	7	A B C D F G H I P Q S T	11
9	Київська	C D E F G H I L N O	10	C G A H F L	6	A C D F G H I L N O	11
10	Кіровоградська	A O P	3	C A G H	4	A C G H O P	6
11	Луганська	B D E	3	C A D B G H L O	8	A B C D E G H L O	9
12	Львівська	F I J L N O P Q R S T	10	C G A H L F O P D J	10	A C D F G H I J L N O P Q R S T	15
13	Миколаївська	A D E H O P	6	C A G D H	5	A C D H G O P	7
14	Одеська	A E F H I L N O P Q S T	11	C H G A F L O P	8	A C E F G H I L N O P Q S T	13
15	Полтавська	A B C O	4	C B A	3	A B C O	4
16	Рівненська	A D O P Q S T	6	C A G D H	5	A C D G H I P Q S T	9
17	Сумська	A O P S T	4	C A G B O H	6	A B C G H O P S T	8
18	Тернопільська	A O P Q S T	5	A C G H P L	6	A C G H L O P Q S T	9
19	Харківська	C D E J L M N P	8	C A G H L D P F B O	10	A B C D E F G H J L M N O P	14
20	Херсонська	A E I O P Q R	7	A C G O P H L	7	A C G E H I L O P Q R	11
21	Хмельницька	A D O P Q	5	A C G D	4	A C D G O P Q	7
22	Черкаська	A C O P	4	C A G	3	A C G O P	5
23	Чернівецька	A I O P Q R S T	7	A C G O L F P H	8	A C I F G H L O P Q R S T	12
24	Чернігівська	A O P Q	4	A C G O B L D	7	A B C D G L O P Q	9
25	м. Київ	F G H I J K L M N Q R S T	12	G C J K F M H	7	C F G H I J K L M N Q R S T	13

Результати даних двох методик показують неоднозначність показників як за кількістю галузей спеціалізації, так і за регіональним профілем регіонів (лише для Полтавської області результати досліджень співпадають на 75%).

Така диференціація коефіцієнтів спеціалізації пояснюється різним завданням та інструментарієм цих методик: якщо за методикою Уівера лише визначаються галузі, що мають найбільші частки ВРП у регіоні у відсортованому варіанті (тобто спершу йдуть галузі із більшою питомою вагою галузі у ВРП регіону), то запропонований інтегрований коефіцієнт спеціалізації дозволяє виявити профільні галузі, базуючись на комплексному поєднанні таких важливих для ВК факторів як активні підприємства, зайняте населення та випуск продукції.

Таким чином, для комплексного дослідження потенціалу ВК ре-

гіону варто враховувати результати аналізу як за методикою Уївера (для визначення «традиційних» галузей та внутрішніх резервів росту економіки регіону), так і за пропонованим інтегрованим коефіцієнтом галузевої спеціалізації (який дозволить виділити перспективні галузі для міжрегіональної та міжнародної ВК). Це дозволить визначити важливі галузі спеціалізації для регіонів і дасть можливість сформулювати більш ефективний комплекс заходів ДРВК із активізації різних форм ВК.

1. Головій В. М. Еволюції теорій державного регулювання економіки та підвищення якості життя громадян: необхідність узгодження / В. М. Головій // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 3. – С. 171–177. **2.** Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – К. : Знання-Прес, 2000. – 209 с. **3.** Євтушевський В. А. Державне регулювання економіки України: методологія, напрями, тенденції, проблеми / В. А. Євтушевський. – К. : НДЕІ Міністерства економіки України, 2005. – 410 с. **4.** Крючкова І. В. Теоретико-методологічні аспекти державного регулювання інвестиційної політики як важливого фактору економічного зростання / І. В. Крючкова, Р. В. Попельнюхов // Вісник ХНУ. Серія «Економічні науки». – 2010. – № 1. Т. 2. – С. 298–301. **5.** Савіна Н. Б. Організаційно-інституційний механізм державного управління інвестиціями у економіку країни / Н. Б. Савіна // Державне управління і місцеве самоврядування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції, 24-25 квітня 2014 р., м. Рівне. – Рівне : НУВГП, 2014. – С. 17–19. **6.** Степаненко С. В. Еволюція наукових поглядів і вибір концепцій підвищення ефективності державного регулювання процесів економічного розвитку / [Електронний ресурс] / С. В. Степаненко. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-2/doc/2/08.pdf>. **7.** Чечель О. М. Принципи та механізм державного регулювання економіки / О. М. Чечель // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. – 2013. – № 2. – С. 103–111. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2013_2_18. **8.** Кластери в економіці України : монографія / за наук. ред. докт. екон. наук., проф. М.П. Войнаренка. – Хмельницький : ХНУ, ФОП Мельник А.А. – 2014. – 1085 с. **9.** Михеева Н. Н. Структурные факторы региональной динамики: измерение и оценка / Н. Н. Михеева // Пространственная экономика. – 2013. – № 1. – С. 11–32. **10.** Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посіб. для студ. геогр. спец. вищих навч. закл. / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2001. – 560 с.

Рецензент: д.е.н., проф. Лазаришина І. Д. (НУВГП)

Savina N. B., Doctor of Economics, Professor, Vice-rector for Research Work and International Relations, Podlevskyi A. A., Senior Lecturer at the Department of Finance and Environmental Economics (National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

SPECIAL FEATURES OF EFFICIENCY ASSESSMENT OF STATE REGULATION OF INDUSTRIAL COOPERATION

The article is devoted to state regulation of industrial cooperation in context of forming a comprehensive method of effectiveness evaluation. Different indicators of specialization and localization have been considered and the authorial integrated coefficient of specialization was offered including coefficients on employed population, on active enterprises, for the production of products and production rate per capita. This allows to reveal the main branches of the region that might become priority of the national economy growth. The results of the author's and Weaver's methods showed the ambiguity of indicators as by the number of the branches specialization so by the regional profile.

Therefore for complex research of the potential of industrial cooperation it is recommended to take into account the results of the analysis of both the method of Weaver (for the definition of 'traditional' industries and internal reserves the growth of the regional economy), and the proposed integrated coefficient of industrial specialization (which will identify perspective branches for inter-regional and international industrial cooperation). This allows determine important branches of specialization for the region and will give the opportunity to form a more effective set of measures of state regulation of industrial cooperation to enhance the various forms of industrial cooperation.

***Keywords:* state regulation, industrial cooperation, specialization, efficiency, integral coefficient of specialization, coefficient of Weaver.**

Савина Н. Б., д.э.н., профессор, проректор по научной работе и международным связям (Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно), Подлевский А. А., старший преподаватель кафедры финансов и экономики природопользования (Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно)

ОСОБЕННОСТИ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ КООПЕРАЦИИ

Статья посвящена государственному регулированию производственной кооперации в контексте формирования комплексной методики оценки эффективности. Были рассмотрены различные показатели специализации и локализации и предложен авторский интегральный коэффициент специализации, учитывающий коэффициенты локализации по занятому населению, по активным предприятиями, по выпуску продукции и коэффициент производства продукции на душу населения. Это позволит выявить основные отрасли региона, которые могут стать приоритетными точками роста национальной экономики. Результаты данных авторской методики и методики Уивера показали неоднозначность показателей как по количеству отраслей специализации, так и по региональному профилю регионов. Поэтому для комплексного исследования потенциала производственной кооперации рекомендуется учитывать результаты анализа как по методике Уивера (для определения «традиционных» отраслей и внутренних резервов роста экономики региона), так и по предлагаемому интегрированному коэффициенту (который позволит выделить перспективные отрасли для межрегиональной и международной производственной кооперации). Это позволит определить важные отрасли специализации для регионов и даст возможность сформировать более эффективный комплекс мер государственного регулирования производственной кооперации по активизации различных форм производственной кооперации.

***Ключевые слова:* государственное регулирование, производственная кооперация, специализация, эффективность, интегральный коэффициент специализации, коэффициент Уивера.**
